

La Progreso

REDACTIE-
COMITÉ
G. P. DE BRUIN
G. J. DEGENKAMP
F. FAULHABER

STUDIEBLAD VAN DE BOND
VAN ARBEIDERS-ESPERANTISTEN
IN HET GEBIED VAN DE NEDERLANDSE TAAL
f 2.— per jaar; f 1.50 voor leden van F.L.E.
Postgiro 331133

W. F. KRUIT
H. KUYT
JAC. LEM JR.
J. VAN SCHEEPEN
H. VELTHOVE

REDACTIE EN ADM.: G. J. DEGENKAMP, ROELANTSTRAAT 4, AMSTERDAM-W.

FAKAJ LINGVOJ

„La faka lingvo ne estas aparta idiomo, sed nur parto de la tuta lingvo, propra al speciala ideosfero.”

Tiu ĉi tezo, prenita el la enkonduko de „Komerca Vortaro” de R. Kreuz kaj A. Mazzolini resume klarigas la jenajn faktojn:

1e, ke faka lingvo ne estas aparta idiomo, bazita sur propraj principoj;

2e, ke, ĉar faka lingvo estas nur parto de la tuta lingvo, ankaŭ la komuna lingvo povas esti nur parto de la tuto, el kio kunkludiĝas;

3e, ke ni ĝenerale lernas nur parton de la lingvo, nome la komunan, kaj

4e, ke la lingvo kompleta ampleksas ankaŭ la diversajn fakajn lingvojn.

Faka lingvo do baziĝas sur la samaj principoj kiel la komuna lingvo, do ne bezonas apartajn gramatikajn difinojn. Fakaj lingvoj estas kvazaŭ branĉoj de la tuto, enpenetrantaj en specialaj fakoj de la socia vivo, kaj pro tio nepre devas adaptiĝi al la kondiĉoj, kiujn postulas tiuj branĉoj.

Tiuj kondiĉoj estas i.a.: multe pli vasta vortprovizo ol la komuna lingvo prezentas, sed por ĉiu fako sur speciala tereno; granda riĉeco de esprimoj uzandaj en la kocernaj fakoj; specialigitaj signifoj de multaj vortoj, konforme al la diversaj fakoj; konsidero pri fontoj, el kiuj la fakaj lingvoj ĉerpas siajn terminojn.

Tio lasta estas faktoro tre grava. Ĝi signifas, ke io, kio validas por unu faka lingvo, ne ĉiam povas validi por aliaj, ĉar fakaj lingvoj evoluis laŭ diversaj cirkonstancoj. Oni ja facile komprenas, ke ekzemple la scienca lingvo devas konsideri la universalan greko-

latinajon, kaj ne povas kontentiĝi per arbitre fornitaj vortoj.

Same la komerca lingvo devas konsideri la universale akceptitajn komerco-esprimojn, ofte angladevenajn; la muzika lingvo la italdevenajn terminojn, k.t.p. Resume: ĉiu faka lingvo prezentas siajn proprajn postulojn.

Neniu homo kapablas plene regi la tutan lingvon, inkluzive ĝiajn fakajn lingvojn. Sed aliaflanke ĉiu klera homo estu almenaŭ kapabla uzi la plej elementajn terminojn el la pluraj fakoj.

Fiksita limo inter komuna kaj fakaj lingvoj ne ekzistas, ĉar ankaŭ en la socio mem ne ekzistas fiksita limo inter ordinara vivo kaj ĝiaj branĉoj.

Pri tiu ĉi fakto konvinkiĝas ĉiu, kiu lernis fremdan lingvon, inkluzive Esperanton, tuj kiam li deziras praktiki la lernitan lingvon. Li rimarkas, ke la scioj el la elementa lernolibro ne sufiĉas al li, kaj opinias, ke mankas al li nur certa vortprovizo.

En vero, tamen, mankas al li ne nur vortoj, sed pli ĝuste: elementa kompreno pri fakaj lingvoj, kontakto kun la fakoj en la vivo mem.

Strangan fenomenon oni konstatas en la vivo: sub ĝenerala kleriĝo oni kurtimas kompreni akiradon de scioj sur intelekta tereno. Sed vere ĝenerala kleriĝo povas esti nur akirado de scioj ampleksanta ankaŭ fakajn ekster la intelekta vivo. Pro tiu strangaĵo oni ofte konstatas, ke t.n. klera homo estas plene laika en la fakoj de la ordinara vivo. Al tia ĝenerala kleriĝo multe povas kontribui Esperanto. Ofte oni asertas, ke Esperanto estas lingvo taŭga por ĉio. Nur parte tio estas vera. Taŭga estas

DE WERKWOORDEN

DE WERKWOORDEN AFGELEIDE WERKWOORDEN

5. Andere afleidingen (Slot).

Aan het slot van deze groep afleidingen kunnen wij nog vermelden, dat evenals in andere talen, het ook in Esperanto mogelijk is werkwoorden te vormen, die officieel geen bestaansrecht hebben, maar waaraan men bij bijzondere gelegenheden behoefte heeft om bepaalde gevoelens uit te drukken, vaak in schertsende of sarcastische zin. Zo zou men tot iemand die voortdurend bezwaren maakt kunnen zeggen: *Nu, ne tiom multe sedu, mi petas* (nu geen maren meer, asjebliëft!). Of van iemand die tot vervelens toe zijn zinnen met *kiam* begint: *Li senĉese kiamas*.

Met enkele aardige voorbeelden uit de practijk zullen wij dit illustreren:

Van Zamenhof zelve is afkomstig de wel heel opmerkelijke afleiding *vivui* („leve” roepen, hoera-roepen), gevormd door een werkwoordelijke uitgang achter het reeds verwoegde werkwoord *vivu!* te plaatsen. Op voorbeeld hiervan bezigde de vertaler van „Vivo de Zola”, Manuel de Freitas, het werkwoord *mortui* („ter-dood-met-hem” roepen).

In „La Gimnazio” van Šalom Alejhem, vertaald door Zamenhof, vinden we een paar werkwoorden van personennamen afgeleid. In een woordenstrijd over een misverstand aangaande twee jongelui, Moško en Morduĥ, worden beide namen door twee personen als om strijd herhaald. En dan vervolgt de vertaler: *Unuvorte, Moško, Morduĥ, Morduĥ, Moško, ni tiel longe nin reciproke moškadis kaj morduhadis, ĝis ni sciiĝis tre belan historion*.

In een vertaling van Ezerinš in „Norda

Literaturo” vinden we *sed* als afleiding van het voegwoord *sed*: *Sed ĉar li parenĉis al la vicguberniestro, oni al tio neniel povis sedi*. En verder: *Ĉekurnieks aliĝus tiun opinion sen sedo*. En de vertaler verklaart in een paar noten: *Sedi = sed + i, diri ion kontraŭ. Sedo = sed + o, nenion dirante kontraŭ*.

Een ander aardig voorbeeld lazten we in een verslag van een zeker Esperanto-congres, waarop men de deelnemers verveelde met eindeloze discussies over de liquidatie van het Konstanta Kongresa Komitato (K.K.K.): dat men onophoudelijk *kokoko-is*.

Een paar even interessante afleidingen, maar nu van een telwoord, trofen we aan in een schertsende uitdrukking van Faulhaber in een verslag van het 20ste Universele Esperanto-Congres („Nederland-Esperanto”, 1920): *Dekduinte, oni fariĝas dektriema (dekdui en dektrii)*.

In een brief van een zeer bekend esperantist vonden wij de treffende uitdrukking *vi preskaŭis* (je was er bijna).

En tot slot vermelden wij uit „Esperantaj Interjekcioj kaj Onomatopeoj” van Kenji Ossaka: *se japana fraŭlino ridus: ha! ha! ha! eĉ ŝia ameganta fianĉo kun abomeno de ŝi forkurus, malestimante ŝin kiel voĝgulon, ĉar en Japanujo nur viroj hahahaas*.

Korekto:

In het Febr.-nummer maakten wij melding van de twijfel, die bestaat omtrent het woordsoortelijk karakter van *spite*. Wij merken op, dat dit woord in „Fundamento de Esperanto” voorkomt als *spit'*, waaruit wij afleiden, dat *spite* bijwoord is en geen voorzetsel, in welke laatste betekenis het meestal gebruikt wordt.

ESPERANTO-EXAMENS

De examens voor diploma A en B zullen dit jaar plaats vinden:

Donderdag 18 Mei (Hemelvaartsdag), Amsterdam en Zwolle, Zaterdag 10 Juni,

Den Haag en Zaterdag 4 November, Utrecht.

Op verzoek zenden wij U uitvoerig prospectus.

Adm.: Roelantstraat 4, Amsterdam-W.

Esperanto por tiuj fakoj en la vivo, por kiuj ĝi jam pruvigis sian utilecon. Sed por pluraj fakoj oni ankoraŭ tro malmulte adoptis la lingvon, ol ke oni povus prave aserti ĝian taŭgecon.

Mankas por tio multaj vortoj kaj es-

primoj; mankas fakaj terminoj.

La fekunda grundo ekzistas; pri la semo ni disponas; sed antaŭ ol ni rikoltos, necesas, ke ni semu la kampojn. Kiel ni faru tion?

Pri tio en iu posta artikolo.

POR KOMENCANTOJ

H. Kuijt.

Vertalingen zende men voor de 10e van de volgende maand aan het redactie-adres: Roelantstraat 4, Amsterdam-W.

Ter afwisseling behandelen wij nu eens geen speciaal onderwerp, maar bieden de deelnemers en overige belangstellenden in onze vertaalrubriek een examen-taak voor A-candidaten.

Ter vertaling. Opgave 3.

Het eerste Esperanto-congres.

1. Wie iets van de Esperanto-geschiedenis heeft geleerd, kan zich gemakkelijk voorstellen, dat het eerste congres grote betekenis had voor de Esperanto-beweging.
2. De meeste esperantisten uit die tijd hadden nog nooit met buitenlanders gesproken.
3. Velen van hen bezochten dan ook Boulogne-sur-Mer, een bezienswaardige Franse badplaats. Daar vond het congres plaats; het begon op acht Augustus negentienhonderd en vijf en duurde acht dagen.
4. Voor het eerst kwamen honderden esperantisten uit twintig landen bijeen. Men denke er aan, dat het reizen niet zo gemakkelijk ging als nu.
5. Ongetwijfeld waren er onder hen, die dachten, dat men elkaar niet goed kon verstaan.
6. Ook Dr. Zamenhof en zijn vrouw bezochten dit congres. Noch zijn minder goede gezondheid noch de hoge reiskosten konden hem weerhouden.
7. Met een prachtige redevoering opende de auteur van Esperanto deze leerzame bijeenkomst.
8. Na allen begroet te hebben, sprak hij over het grote verschil tussen deze en andere vergaderingen. Hierheen was men gekomen, om over vrede en verbroedering te spreken.
9. Hij herinnerde de luisteraars aan de eerste strijders voor de wereldtaal; velen van hen zouden zeker aanwezig zijn, als allen nog in leven waren.
10. Hierna stonden alle deelnemers op en dachten een ogenblik aan de reeds overleden pioniers.
11. Aan het eind van zijn openingsrede las Zamenhof het bekende gedicht „Gebed onder de groene standaard” voor.
12. De stem van de spreker werd hoe langer hoe zwakker. Het was doodstil in de zaal, niemand bewoog zich,

opdat men de laatste woorden zou kunnen verstaan.

13. Toen ging Zamenhof vermoeid zitten. Dit was de mooiste dag van zijn leven.
14. Daarna begonnen de discussies. Hoe meer men sprak, des te vloeiender werd de taal.
15. Zo'n congres is onvergetelijk. Het is dan ook wenselijk, dat iedere esperantist hier veel over leest.

Vertaling van opgave 1.

Estas la devo de ĉiu viro, zorgi pri 1) siaj 2) edzino kaj infanoj. Mario ne povis kaŝi sian ĝojon. La patro malpermesis al sia filo, foriri en sia 3) nova kostumo. Johano bone sciis, ke la homoj ne amas 4) lian hundon. Mia patro laboras kun sia 5) amiko en sia 6) ĝardeno. Mi vidis, kiel diligente ŝi studas 4) siajn lecionojn. Se Petro estus atentinta pli bone, li nun scius 7) sian lecionon. Estas dezirinde 8, ke oni faru 9) siajn taskojn nete 10). Sur la maro drivas malgranda boato kun infano en si 11). Multaj homoj pensas, ke ilia 12) opinio estas la ĝusta 13). Kiam Johano venis hejmen 14), lia 12) patro jam estis forinta.

1) Ook: *por.* 2) Niet: *sia*; *siaj* heeft hier betrekking op meer dan één zelfstandigheid. 3) Niet: *lia*; hier is sprake van een zin met een verweĝen onderwerp: *La patro malpermesis al sia filo, foriri (ke li foriru) en sia nova kostumo.* 4) Ook: *ŝatas*. Niet: *amis*, *ŝatis*; men heeft hier met een indirecte rede te doen; het werkwoord komt dus in dezelfde tijds-vorm te staan als bij een directe rede het geval zou zijn. 5) Niet: *lia*; *kun sia amiko* is een bepaling, behoort dus niet bij het onderwerp, zoals in een zin als: *Li kaj lia amiko laboras en la ĝardeno.* 6) Niet: *ŝia*, *lia*; hier wordt de tuin van het onderwerp bedoeld: 7) Ook: *konus*. Niet: *estus sciinta*, *koninta*; er is hier geen sprake van een afgelopen handeling. 8) Niet: *dezirinda*; in een zin waarvan het onderwerp door een bijzin (onderwerpszin: *ke li foru...*) gevormd wordt, gebruikt men als regel geen bijvoeg. naamw., maar een bijwoord. 9) Niet: *faras*; hier heeft men met een verzoek of een omschreven bevel te doen. 10) Niet: *netaj*; hier is de bedoeling, dat men netjes werkt. Men zegt dus iets van een handeling. Minder juist: *bele*. 11) Niet: *ŝi*; het onderwerp van de zin is „malgranda boato”, hierop heeft „si” betrekking. 12) Niet: *sia*; in een onder-

POR PROGRESANTOJ

J. van Scheepen.

Vertalingen zende men voor de 10e van de volgende maand aan het redactie-adres: Roelantstraat 4, Amsterdam-W. Opgave 3. Vertaal in Esperanto:

IN DE BUURT VAN DE KILIMANDSCHARO

Bij maanlicht zijn de Afrikaanse nachten zeer helder, maar wanneer bij een bewolkte hemel de maan haar lieflijke stralen niet over de aarde laat schijnen, zijn de nachten daar pikdonker. Om acht uur 's avonds heerst overal reeds de nachtelijke stilte. De dragers, die op hoofd en schouders de bagage van de reiziger vervoeren, wikkelen zich reeds in hun dekens, die zij volgens hun gewoonten over het hoofd trekken.

De reiziger, die de Afrikaanse bossen doortrekt, neemt zijn zeildoektent met toebehoren met zich mee. Hij kan deze dan laten opzetten waar hij wil.

Nog maar flauw branden de gloeiende houtblokken van het kampvuur en hun vlammen worden steeds kleiner. Dan gaat men ook naar bed en kruipt onder het muskietengaas en hoort de geheimzinnige nachtelijke geluiden. Zonder merkbare overgang treedt men dan het rijk der dromen binnen en droomt van de steppen en hun heer en meester, de leeuw. Hoort men er daar niet werkelijk een? Maar neen, buiten de tent is alles rustig en vredig.

Examen F.L.E., 13 Mei 1934.

Vertaling van opgave 1.

La polusa 1) nokto paŝis 2). La viroj uzis tiun tempon 3) por plenumi ĉiajn preparojn kaj (por) aldoni multajn plibonigojn al la ekip(a)ĵo. La momento 4) fine alvenis 5), en kiu 6) ili povis ekvojaĝi. Komence ĉio iris glate 7), sed jam baldaŭ nefunkciis 8) la du motorsledoĵoj 9). La poneoj ne povis alklimatiĝi 10) kaj oni devis mortigi ilin. Post tio ĉio dependis de la hundoj kaj la viroj mem. Survoje 11) oni establis 12) ankoraŭ multajn deponejojn 13) kaj ĉiam 14) denove grupetoj (re) iris al la bazo. Fine restis ankoraŭ nur ok viroj. Kapitano Scott komence planis 15) forvojaĝi al la poluso kun nur kvar viroj

werp kan nooit „sia” voorkomen. 13) Niet: *justa*; d.i. rechtvaardig. 14) Niet: *hejme*; men heeft hier met een richting te doen.

Beoordeling: J. F. v. D. 8; E. A. B. te A. 10; D. K. te Z. 9; Tilio 7; Astor 8; G. A. te R. 7; D. V. te H. 8; A. A. D.

16), sed ĉiaj konsideroj fine decidigis lin fiksi tiun nombron je kvin. Tio estis 17) malfacila elekto. Ĉiuj viroj estis same 18) dediĉaj al li kaj senescepte ili estis plenkapablaj 1) por sia tasko. (Met Scott naar de Zuidpool.)

1) Niet: *pola*. „Polo” betekent „Pool”, bewoner van Polen. Ook: *Antarkta*. 2) Ook: *finiĝis*. 3) Ook: *utiligis sian periodon*. 4) Ook: *tempo*. 5) Ook: *alproksimiĝis*. 6) Ook *senakcidente, sen malhelpoj, ĉio bonorde, bone prosperis*. 7) Ook: *kiam*. 8) Ook: *ĉesis funkci, rifuzis*. 9) Ook: *ambaŭ motorglitveturiloj*. 10) Ook: *kutimi al la klimato*. 11) Ook: *dum la vojo, dumvoje*. 12) Ook: *fondis, konstruis*. 13) Niet: *depofojn*. 14) Ook: *konstante, daŭre*. 15) Ook: *intencis, fiksis*. 16) Ook: *kvarope*. 17) Ook: *ĝi prezentis*. 18) Ook: *egale*. 19) Ook: *tute kapablaj kompententaj*.

Beoordeling: T. B. R. te A. 8; J. R. te A. 9; H. J. H. te B. 8; G. B. te Z. 7; J. J. B. te B. 6; A. J. G. te D. 6; A. A. D. te Z. 7; A. J. P. te Z. 7; F. v. d. M. te U. 7; H. H. te A. 8; E. R.-M. te S. 8; Lernanto 8; L. B. B. te W. 8; A. P. M. L. te G. 9; Fr. A. S. te H. 8; D. V. te H. 8; G. A. te R. 7; Astor 8; J. F. v. D. te A. 8; E. A. B. te A. 7; D. K. te Z. 6; F. v. d. L. te A. 5 (antaŭa tasko: 5); P. U. W. te Gr. 6; W. A. D. te Gr. 7.

„TIO” AŬ „TIU”?

Oni petis nian opinion pri uzo de *tiu* aŭ *tio* en: *Het horloge van mijn broer is mooier dan dat van mijn vriend.*

1e. Oni diferencigas inter du horloĝoj; la unua estas komplementita per *van mijn broer*, kiun esprimon oni povas anstataŭigi per *tiu ĉi*. El tio sekvas, ke la dua horloĝo estas *tiu*. *Dat* indikas la horloĝon. La objekto mem ne estas nomita, ĉar ĝi jam troviĝas en la unua frazparto. 2e. Oni tuj vidas, ke *dat* ne estas tradukebla per *tio*, se oni anstataŭigas la nederl. neŭtran substantivon *horloge* per ekz. *das: de das van mijn broer is mooier dan die (tiu) van mijn vriend.*

te Z. 9; J. A. V. te U. 6; G. B. N. te Z. 7; E. R. M. te S. 9; H. v. D. te A. 5; P. W. te Z. 7; P. W. W. te G. 8; J. J. B. te D. 8; J. C. M. te Z. 7; A. J. G. te D. 9; J. J. H. N. te D. 6; W. v. d. G. te A. 5; T. G. te U. 6; J. R. te A. 9; A. B. te A. 9.

DE KOMENCANTO AL PROGRESANTO

Jac. Lem.

Er lopen geruchten
Tot het uiterste gespannen
Plaats maken voor
Een spottende glimlach onderdrukken
Onteigenen
Zelf zijn boontjes doppen
Rijzige gestalte
Perceel (stuk grond)
Werd gezien
Wat is er met jullie aan de hand?
Zich uitgeven voor
Zich afvragen
In de gaten hebben
Beunhaas
In moeilijkheden verkeren
Zo goed als nieuw
Hoe het mij tegen de borst stuit
Wat staat er te gebeuren?
Tehoge verwachtingen koesteren omtrent
Op de kop tikken
Kan ik het helpen?
In de wind slaan

Opgave 2.

1. Op een heuveltje werd de zwakke gloed gezien van een uitdovend vuur, dat een rood licht wierp op de rijzige gestalte van een man. 2. Gedurende een ogenblik maakte de droefheid van zijn gelaat plaats voor een uitdrukking van hoop. 3. De toestand was tot het uiterste gespannen. Iedereen was zenuwachtig en vroeg zich af: Wat staat er te gebeuren? 4. Er lopen geruchten, dat het gemeentebestuur van plan is deze percelen te onteigenen. 5. Toen hij beweerde volkomen onschuldig te zijn en van niets te weten, kon ik een spottende glimlach niet onderdrukken. 6. Verleden week heb ik een zo goed als nieuw exemplaar van „Plena Vortaro” op de kop kunnen tikken. 7. Gij kunt u niet indenken, hoe het mij tegen de borst stuit tegen hem te getuigen. 8. Ik heb jullie al lang in de gaten gehad. Zijn jullie van plan je te verlossen? Biecht (eens) eerlijk op: Wat is er met jullie aan de hand? 9. Kan ik het helpen, dat je in moeilijkheden verkeert? Je slaat altijd alle goede raad in de wind. Je moet nu je boontjes zelf (maar) doppen. 10. Je moet geen al te hoge verwachtingen koesteren omtrent zijn bekwamheid; hij geeft zich uit voor een ervaren vakman, maar in werkelijkheid is hij niet meer dan een beunhaas.

Vertaling van opgave 1.

1. Ne donu tuj al ĉiu penso faron, estu afaba, sed ne tro kredema. Ne prun-

La famo estas
Eksplode streĉita
Cedi lokon al
Lippremi mokan rideton
Eksproprigi; malproprigi
Mem ebenigi al si la vojjon
Altkreska figuro
Parcelo
Vidiĝis
Kiel vi estas unu kun la alia?
Ŝajnigi sin
Demandi al si
Elobservi
Fuŝanto
Esti en embaraso
Preskaŭ nova
Kiel malbone estas al mi en la koro
Kio estas okazonta?
Tro alte taksii
Bonŝance aĉeti
Ĉu mi kulpas?
Ignori

tedonu kaj ne prunteprenu, ĉar per pruntedono oni ofte perdas krom sia hav(a)jo ankaŭ sian amikon; kaj pruntepreni kondukas al ruino de via propra sendependeco. 2. Lia patrino varmege amis lin kaj ankaŭ mi estis forte ligita al li. Vi ja povas bone kompreni kiom (kiel) dolorige trafis min la sciigo (komuniko), ke li sin mortigis. 3. La registaro asignis al tiu unuigo grandan monsumon por batali kontraŭ la tuberkulozo (por kontraŭbatali la tuberkulozon). 4. Oni petis al mi verki malgrandan poeziaĵon (poemon) okaze de lia jubileo. Mi tamen kredas, ke mi ne povos plenumi tiun deziron, ĉar la versafarado ne prosperas al mi. 5. Ankorau kelke da enirbiletoj estas disponeblaj. Rapiĉu do! Kiu pli frue venas, pli frue muelas. 6. La kantaĵo, kiun mi aŭdis hieraŭvespere, nepre ne volas elkapiĝi. 7. Kiel nuran respondon ŝi levis la ŝultrojn kaj ĵetis kondamnan rigardon sur sian insidanton. 8. Se tio estas ŝtono de falpuŝigo, ni forigu ĝin, por ke nenio ĝenu nian harmonion. 9. Ni tamen ne ignoru, ke la bastiono (remparo) plej malfacile venkebla, estas la bastiono (remparo) de la nesciado (malklereco). 10. Certe, parto de la disĵetita semo forperdiĝos, sed pripensu: alia parto falos en fekundan teron kaj kreskiĝos bonajn fruktojn.

Beordeling opgave 1:

D. V. te H. 9; G. A. te R. 8; Astor 9; Tilio 5; J. F. v. D. te A. 8; E. A. B. te

OPINIOJ EL NIA LEGANTARO

La artikolo de k-do Van Scheepen pri la demando: ĉu *kiu* kiel relativo ĉe unua aŭ dupersona antecederanto, estu konsiderata ankaŭ kiel unua, resp. dua persono, aŭ ĉu ĝi konservas sian karakteron tripersonan, evidente vekis interesigon. Kvankam praktike la problemo nur malofte prezentiĝas, ni tamen opinias ĝin sufiĉe diskutinda kaj volonte publikigas ĉi sube la opinion de s-ro H. A. de Hoog:

„Jam antaŭ multaj jaroj (en „La Konsilanto”, pĝ. 16a) vi defendis la tezon, ke la vorto *kiu* estas tripersona kaj el tio konkludas, ke frazo kiel „Mi, kiu konfidas al *mia* amiko,” estas erara, aŭ almenaŭ malpli ĝusta.

„Mi kredas, ke via bazo de rezono ne taŭgas. La vorto *kiu* ne estas *en si mem* tripersona. Oni ja ne povas juĝi ian vorton ekster ĝia kunteksto. Apartaj vortoj estas mortaj; ili nur vivas en la „organismo” de la frazo.

„En sia funkcio de interogativo *kiu* estas tripersona pro la simpla fakto, ke oni ĉiam demandas pri io nekonata, do pri io ekster la parolanto kaj alparolito (t.e. la unua kaj dua personoj).

„Tamen, tute alia estas la afero, kiam la vorteto *kiu* rolas kiel dependa relativo. Tiam ĝi resendatas al „reprezentas” alian substantivon aŭ pronomon kaj kvazaŭ perdas sian propran individuecon. Kiel la luno ricevas sian lumon de la suno, tiel la dependa relativo ricevas sian karakteron de sia antecederanto (= reprezentanto).

„La Zamenhofaj „sia-ĵ” post „mi kiu, vi kiu(j), ni kiuĵ” efektive estas slavismoj, sed ĉu la fakto, ke Zamenhof poste ne plu uzis tiujn formojn kaj *malgraŭ la slava influo* konformiĝis sin al la okcident-eŭropaj kutimoj, ne estas multe pli grava? Ĉu tio ne klare montras, kio estis la intenco de Zamenhof, kiel jam rimarkigas al ni „Plena Gramatiko”, § 288?

„Por iom subteni mian argumenton pri la tre diferencaj karakteroj de la interogativo kaj la relativo mi aldonas:

„1. En la angla lingvo, kiu uzas *who* kiel interogativon kaj kiel relativon (do kiel en Esperanto), la diferenco estas markata per tre diferenca elparolo.

„2. Multaj lingvoj (parte ankaŭ la nederlanda) havas por la relativa funkcio alian vorton ol por la interogativa. Ni, esperantistoj, povus jaluzi pri la sveda

lingvo, kiu uzas *som* en preskaŭ ĉiuj relativaj subrepozicioj por ĉiuj „personoj” kaj kazoj.

„Estimata redaktoro, ne konsilu al ni formi frazojn same absurdajn kiel ekz. „I who is in his house. . . . (I who am in my house. . . .) aŭ „Ik, die zich bekwaamt voor zijn examen, anstataŭ „Ia, die mij bekwaam voor mijn examen. . . .”

Ni ne povas akcepti la argumentojn de s-ro De Hoog, kio tamen ne signifas, ke ni konsideras „mi, kiu konfidas al mia amiko” erara. Ni akceptas la konkludon de k-do Van Scheepen, ke en tio ĉi afero ni devas okupi liberalan starpunkton. Ĉar nek ni, nek kiu ajn gramatikisto rajtas arogi al si la decidpovon super la lingvo, ni devas respekti la opiniojn de kontraŭuloj. Sed tio ne signifas, ke ni rezigu la propran opinion.

Ĉar respondo al s-ro De Hoog en la nuna numero postulus tro da spaco, ni ĝin prokrastas ĉis sekventa. Nun ni respondu nur lian finan peton: ni ne konsilas uzi en la menciitaj frazoj *sia*, nek *mia*, resp. *nia* aŭ *via*, sed lasas tion al la serioza konkludo de la legantoj.

Pri la uzo de majusklo ĉe gentonomoj kaj ĝiaj derivaĵoj s-ro M. C. Butler skribas al ni:

„Mi legis kun ĝenerala konsento vian artikolon pri majuskloj. Tamen, pri la Angla uzo de majuskloj ĉe rasonomoj kaj derivaĵoj estas notinde, ke Zamenhof. kiu komence uzis la kontinentan sistemon, poste definitive adoptis la Anglan sistemon, t.e. anstataŭ diri *Polujo. pola. polo*, li diris *Polujo, Pola. Polo*. La afero ne estas grava, kaj oni povas tre bone argumenti por kaj kontraŭ.”

Krome s-ro Butler vidas utilon en uzo de majusklo por diferencigi gentnomon de alia vorto, kaj mencias, ke Lidja Zamenhof en sia traduko de „Quo Vadis?” ofte estis ne facile komprenebla, parolante pri *partoj* kaj *ligoj* anstataŭ *Partoj* (Parthen) kaj *Ligoj* (Lygiŝrs).

Tio lasta certe estas prava argumento, kvankam la okazoj, en kiuj efektive povas estiĝi miskompreno pro uzo de minusklo, estas tre maloftaj; kaj ĝenerale oni komprenas la signifon el la kunteksto.

A. 9; D. K. te Z. 9; D. P. te A. 8; J. A. V. te U. 7; P. W. W. te G. 7; C. B. v. G. te H. 8; H. G. te U. 6; T. G. te

A. 7; D. v. W. te A. 8; E. R.-M. te S. 7; L. B. B. te W. 9; J. R. te A. 9; H. J. H. te B. 9; A. J. G. te D. 8; J. J. B. te D. 8.

KIO OKAZIS EN 1949!

Jarkroniko pri la Esperanto movado.

G. P. de Bruin.

(Daŭrigo)

„Kristiana Esperantista Ligo Internacia“ (K.E.L.I.) nombris en 1949a proksimume 800 membrojn. Ĝi kunvenis ĉe la kongreso en Bournemouth. La plej grava decido estis versaĵe — ni citas el „*Via Regno*“ — la elekto de komitato por eldoni kanti-libron de K.E.L.I. Okazis du diservoj; ĉe unu el ili parolis neangloj kun angla traduko, kaj pro tio ĝi etikis ankaŭ propagande.

La nederlanda sekcio de K.E.L.I. organizis internacian renkontiĝon en Teylingerbosch, Ĝi bone sukcesis; anoncis sin pli da personoj ol oni povis akcepti. Ĉeestis proksimume 140 personoj el 8 landoj. La programo konsistis el: interkonatiga vespero, diservoj, bionostuado, prelegoj, kunsido de K.E.L.I., ekskursoj. En 1949a (Svedio) okazis K.E.L.I.-kurso, kiun partoprenis kvardeko da personoj el Svedio, Norvegio, Danio kaj Nederlando.

Ankaŭ ĉi tiu arangajo kontentige efektiviĝis. „*Dia Regno*“, la organo de K.E.L.I., eldonata en Svedio, pliampleksigis kaj atestis pri vigia agado de kelkaj landaj sekcioj.

Pri „Internacia Katolika Unuiĝo Esperantista“ (I.K.U.E.) ni ne havas informojn koncerne 1949an. En kongreso de „Nederlanda Katoliko“ A. F. Leideritz, parolante pri la situacio de la katolika movado, diris i.a.: „... I.K.U.E. tute ne floras. Dank' al la iniciato de kelkaj samideanoj, „*Espero Katolika*“ dum kelka tempo povis aperi. Nederlando havis en tio grandan rolon. En Drakenburg (1948an) okazis kongreso de tre modesta karaktero. La kongreso en Dijon (1949an) ne efektiviĝis. Por atingi pli bonan rezultaton oni planis kunsidon en la kadro de U.E.A....“ Laŭ raporto en „*Esperanto*“ la kunveno de I.K.U.E. ĉe la kongreso en Bournemouth komenciĝis per diservo, kiun ĉeestis centoj da personoj. En kunveno de landaj delegitoj kaj I.K.U.E.-estraranoj ĉeestis reprezentantoj el ses landoj. Oni raportis pri la agado dum la pasintaj jaroj kaj konstatis, ke manko de libera intersango rilate al kelkaj landoj ankoraŭ malhelpas, sed, ke tamen la afero estas vivanta kaj ke la reapero de „*Espero Katolika*“ en la aŭtuno kaŭzos pluan pliboniĝon. Oni anoncis, ke en 1950a okazos Internacia Katolika Kongreso en Romo. „*Espero Katolika*“ efektive reaparis en oktobro.

„Universala Ligo“ (U.L.), kiu celas eduki al mondciĵitaneco kaj por tio uzas Esperanton, havis komence de oktobro 7279 membrojn. El ili estis 1378 aktivaj, kiuj abonas la organon de la ligo „*La Praktiko*“. U.L. apartenas al la Mondmovado por Federalista Mondregistaro kaj sendis delegitojn al ties kongreso en Stokholmo, 1949an. Oni atingis, ke estonte estos permesite paroli en Esperanto (kaj en ĉiu alia lingvo), kondiĉe ke oni mem zorgu por tradukanto. Okazis fakkunveno de U.L. ĉe la kongreso en Bournemouth, kaj jarkunveno en Roterdamo. Ĉi lastan ĉeestis krom nederlandanoj kelkaj eksterlandanoj, inter kiuj Colin R. Smith, la esperantista oceanveturinto. Aperis *Almanako 1949a*, kiu enhavas i.a. la adresojn de ĉiuj aktivaj membroj. Sub aŭspico de U.L. okazis Internaciaj FERIAJ Kursoj en Dover (Anglio) kaj Skövde (Svedio).

„Internacia Scienca Asocio Esperantista“ (I.S.A.E.) donis vivsignon per la aperigo de kvaronjara „*Scienca Revuo*“, eldonata de la firmo J. Muusses en Purmerend (Nederland). Laŭ informo en la oktobra numero ĝi havis tiam jam pli ol 700 abonantojn, el kiuj proksimume 500 estis transprenitaj de „*Scienca Rondo*“. Ĉi tiu estis duonmonata revueto, eldonata de la germana sekcio de I.S.A.E., pri kies pluaperigo oni rezignis favore al „*Scienca Revuo*“.

„Tutmonda Junulara Organizo“ (T.J.O.), pri kies membronombro ni ne estas informitaj, kongresis en Versailles. Proksimume 200 membroj el 7 landoj ĉeestis. Koncentrado de fortoj efektiviĝis per kunigo de la brita lerneja gazeto „*Juna Espero*“ kun „*La Juna Vivo*“, organo de I.J.O.

Ankaŭ la instruistoj nun ree havas propran internacian organizon. Ĉe la kongreso en Bournemouth la t.n. „Internacia Instruista Kunlaboro“ (I.I.K.) transformiĝis en „Internacia Ligo de Esperantistaj Instruistoj“. La kontakto inter la instruistoj kaj la junularo, kiu jam ekzistis per rubriko de I.I.K. en „*La Juna Vivo*“, estas daŭrigata.

„Internacia Federacio de Esperantistaj Fervojistoj“ (I.F.E.F.) havis internacian kunvenon en Vieno kaj kongreson en Aarhus (Danio). Ĉi lastan, kiu okazis en majo, partoprenis 130 personoj el 8 landoj.

(Daŭrigota)

B. Rijpstra.

LA NERVARO

La centro estas: cerbo, cerebelo, spina mjelo kaj vico da ganglioj ambaŭflanke de la spino.

La cetero estas al- kaj decentraj nervoj. La sentorganoj sendas impresojn de la ekstera mondo tra la alcentraj nervoj al la centro.

Decentraj nervoj transkondukas al la muskoloj impulsojn de cerbo aŭ mjelo. En la kranio troviĝas la encefalo en tri meningoj. La encefalo konsistas el:

La cerbo, kiu kuŝas antaŭe kaj supre en la kranio; ĝi montras multe da volvoj. La ekstera parto estas griza: aktivaj ĉeloj por prudento kaj volo. La interno estas blanka: transkondukaj nervoj (impresoj al la centro; impulsoj de la centro al muskoloj (motoraj nervoj) kaj al glandoj (sekreciaj nervoj).

La bruna cerebelo, subposte en la kranio; ĝi montras horizontalajn sulkojn. La blanka parto (transkondukaj nervoj) troviĝas arbobrancelo en la griza substanco (nervoĉeloj). La cerebelo konservas ekvilibron kaj samtempe okazigas diversajn movojn.

La kuniga cerbo (plua mjelo), ekstere blanka, interne griza; ĝi ligas cerbon kaj spinan mjelon. El ĝi iras nervoj, kiuj grave influas spiron kaj sangocirkuladon tiel, ke vundado estas mortiga („vivoganglio“).

El la cerbo iras du nervoparoj: por la flaro al la supra parto de la nazo; por la vido al la retinoj de la okuloj.

El la kuniga cerbo iras 10 nervoparoj: por la okulmuskoloj; por la vizaĝaj muskoloj kaj saliv- kaj larmglandoj; por la aŭdo; por lango kaj gorgo; por muskoloj de nuko, kolo, laringo; kaj la vaganta paro al la organoj en brusto kaj ventro.

Nervoj por la sentoj estas sentnervoj, por la muskoloj: movnervoj, por la sekrecio: miksitaj nervoj (al la glandoj).

Cerebelo = kleine hersenen

encefalo = hersenen (la organoj kune en la kranio)

ganglio = zenuwknop

meningo = hersenvliezen (nomo de la tri membranoj ĉirkaŭ la cerbo, cerebelo kaj mjelo: arahnoido = spinwebvlies, duramatro = hard hersenvlies, piamatro = zacht hersenvlies)

motoraj nervoj = motorische zenuwen

mjelo = ruggemerg

retino = netvlies

spino = ruggegraat

Neologismoj ĉerpitaj al literaturaj eldonoj de F.L.E.

„TAGLABORISTOJ“, Hans Kirk
aprezi — taksi la valoron de iu faro, helpo aŭ servo (apprecieren, op prijs stellen, waarden)

borsto — vaganta laboristo, havanta laboron jen en unu loko, jen en alia (dagloner)

mentaleco — eco rilatanta la menson (mentaliteit)

vinkti — kunfiksi ferajon per speciale por tio destinitaj najloj; vinktoj (kliniken)

„KULIO“, M. H. Székely-Luloŝ
akzelo — kava parto de la korpo inter la trunko kaj la brako (oksel)
artokarpo — arbo kun melonsimilaj fruktoj (broodboom, Artocarpus integrifolia)

badjo — ĉemiza vestaĵo en Indonezio, plej ofte el striita katuno (badjoe, baadje)

batiki — maniero por farbi kotonajojn (batikken)

benjamenfigo — grandega arbo kun grandaj branĉoj kaj eksterteraj radikoj (waringin, Ficus benjamina)

bucero — azia birdo kun sponga elstarajo sur la beko (neushorevogel, Buceros rhinoceros)

Delio — iama regno en orienta Sumatro (Deli)

devota — kulte religiema (devoot)
estato — kulturejo en Indonezio (estate, plantage)

heveo — arbo el la familio eŭforbacoj (rubberboom, Hevea)

isato — kreskaĵo el kiu oni produktas indigobluan farbajon (wede, pastel, Isatis tinctoria)

jonko — ĉina boato kun 1—3 mastoj kaj kvarangulaj veloj (jonk)

kampongo — ĉirkaŭkradita vilaĝeto en Indonezio (kampong)

kopuli — sekse kunigi (paren)

kriso — ponardo kun onda klingo (kris)

kupulo — malgranda kaliko

padio — rikoltota enspika rizo (padie)

lemno — malgranda kreskaĵo, amase kovranta la surfacon de akvo (kroos, eendenkroos, Lemna)

papajo — arbo el la familio papajacoj kun manĝeblaj fruktoj (papayaplant, Carica Papaya)

pimento — manĝebla frukto de kapsiko, speco de solanacoj (Spaanse peper)

(Daŭrigota)

